

LBRIS

We know
books

RAY LAMBERT
ȘI JIM DEFELICE

PRIMUL VAL

Fiecare poate fi un erou

LAMBERT, RAY

Primul val : fiecare poate fi un erou / Ray Lambert și Jim Defelice. -

București : RAO Distribuție, 2021

ISBN 978-606-006-658-3

I. Defelice, Jim

94

RAO Distribuție
Str. Bârgăului nr. 9-11, sect.1, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

RAY LAMBERT ȘI JIM DEFELICE
Every Man a Hero.
A memoir of D-Day, the first wave at Omaha Beach,
and a world at war

© 2019 Publicat prin contract cu William Morrow,
o marcă a HarperCollins Publishers
Toate drepturile rezervate

Traducere de GRAAL SOFT

© RAO Distribuție, 2020
Pentru versiunea în limba română

2022

ISBN 978-606-006-658-3

*Dedicată celor pe care i-am pierdut –
Bill, Estelle, sanitarilor mei, prietenilor mei buni...*

*Și celor care mă ajută să-mi amintesc –
Arthur, Linda, Barbara, familia mea & bunii mei prieteni.*

Cuprins

Lista hărților.....	11
Introducere: Ora 0 + 15, de Jim DeFelice.....	23
PROLOG DE CE NE AMINTIM.....	29
UNU PRIMELE ZILE.....	33
DOI ECOURI ALE RĂZBOIULUI.....	44
TREI INFAMIA ȘI ANGLIA.....	65
PATRU APRINZÂND TORȚA.....	79
CINCI VIAȚA MEA, ÎN MÂINILE MELE.....	108
ȘASE HUSKY (INVAZIA SICILIEI).....	126
ȘAPTE (UN PIC DE) ODIHNĂ PENTRU CEI OSTENIȚI....	159
OPT UN EFORT GRANDIOS.....	179
NOUĂ DINCOLO DE DISPERARE.....	204
ZECE ELIBERARE.....	211
UNSPREZECE EVADARE.....	223
DOISPREZECE RECOMPENSA PĂCII.....	247
TREISPREZECE MOȘTENIREA.....	257
Nota colaboratorului: Punerea poveștii lui Ray în pagină, de Jim DeFelice.....	260

Anexa A: Sanitarii de pe front în al Doilea Război Mondial.....	265
Anexa B: Oboseală de luptă, psihonevroză și Sindromul Stresului Post-Traumatic (PTSD) în al Doilea Război Mondial.....	272
Anexa C: Lecturi suplimentare.....	276
Note și surse.....	279
Index.....	297
Mulțumiri.....	303

Lista hărților

Operațiuni majore din cel de-al Doilea Război Mondial, în Europa și Africa de Nord, 1939-1945.....	13
Tunisia, februarie-aprilie 1943.....	15
Planul Aliților pentru Invazia Siciliei, iulie 1943.....	17
Invazia Normandiei, 6-12 iunie 1944.....	19
Capul de pod Omaha, 6 iunie 1944.....	21

în cele din urmă, războiul. A fost una dintre cele mai sângeroase zile ale unuia dintre cele mai sângeroase conflicte pe care omenirea le-a purtat vreodată. S-a încheiat cu o victorie extraordinară, dar care era departe de a fi fost prefigurată.

Fiecare om de pe plaja aceea a fost un erou. Fiecare a înfruntat focuri de armă incredibile, artilerie, obuze de mortier, obstacole, mine. Fiecare om are propria poveste.

Această carte o spune pe a mea. O împărtășesc nu pentru mine, ci pentru a vă povesti prin ce am trecut cu toții – și pentru a arăta că, de asemenea, indiferent de dificultățile întâlnite în viață, ele pot fi depășite.

În timp ce noi lucram la această carte, am găsit un ziar vechi, cu o poveste de dinainte de război, despre unitatea mea de sanitari. Pagina era casantă, cerneala se estompase, însă dacă erai răbdător și atent, cuvintele se dezvăluiau suficient de clar. Mi se pare că este o metaforă nu numai pentru memorie, ci și pentru scopul meu: să transmit ceea ce îmi amintesc înainte să se estompeze, astfel încât și voi să aflați și să vă amintiți.

Vârsta mă trage în jos, diminuând ceea ce pot vedea când mă uit în urmă. Dar am constatat că lucrul la această carte a trezit tot ceea ce știam, făcându-mi memoria mai clară. Și asta este o metaforă. Pe măsură ce muncim mai mult să ne amintim, ajungem să înțelegem mai bine. Pe măsură ce ne amintim mai mult, devenim mai buni în a stăpâni prezentul.

Dar permiteți-mi să încep cu începutul, iar astfel veți vedea că sunt un om obișnuit, la fel ca voi.

UNU

Primele zile

LA FERMĂ

Îmi place să le spun oamenilor că sunt mai bătrân decât Noe și decât Potopul, dar nu este adevărat. Nu sunt mai bătrân nici decât America, sau decât ferma unde m-am născut, unde hambarul, care mai stătea în picioare ultima oară când m-am uitat spre el, a fost ridicat aproximativ acum două sute cincizeci de ani.

Era în ziua de 26 noiembrie 1920. Se afla doar o moașă, fără vreun doctor – doctorii care asistau la nașteri erau un lux rar la fermele din mediul rural din Alabama, acolo unde mi-am făcut intrarea în lume ca Arthur Raymond Lambert, al doilea fiu al lui William și Bessie Jane Lambert.

Ferma la care m-am născut aparținea bunicilor mei și era situată la câțiva kilometri de Clanton, Alabama, care, inclusiv astăzi, este un oraș destul de mic. În primii ani din viața mea, părinții mei au închiriat o casă din apropiere, în Maplesville, un

oraș chiar mai rural și mai mic decât Clanton. Tatăl meu și cei doi frați ai săi, Alvin și Walter, au lucrat pentru tatăl lor într-o afacere cu cherestea. Bunicul Lambert, care avea un magazin și alte afaceri în Selma, avea să cumpere o bucată de pământ pentru lemnul său. Fiii lui au adus acolo un gater – avea un motor mare, alimentat cu gaz, care să pună în funcțiune lama și banda rulantă – și au pus pe picioare operațiunea.

Grinzile nu valsau singure deasupra acelei mașini. Copacii erau doborâți, tăiați și apoi transportați la gater. În funcție de cereri, aceștia urmau să ia diverse forme și apoi să fie transportați la magazinul bunicului, pentru vânzare.

A fost o muncă grea și, uneori, periculoasă. De asemenea, a însemnat că ne mutam deseori atunci când eram tânăr, închiriam case lângă pădure și stăteam acolo, în timp ce se aduna lemnul. În cele din urmă, chiar și tatăl meu a închiriat o bucată de proprietate suficient de mare pentru a cultiva pământul. Am păstrat șeptelul – el și unchiul meu Alvin au ajuns să dețină în cele din urmă vreo cincizeci de capete – și o mare parte din munca de zi cu zi, îngrijirea animalelor și păzirea unor culturi, precum porumbul, devenise un mod natural de viață pentru mine și pentru frații mei.

În 1920, America abia începea să își simtă potențialul său de lider mondial. Întorsese soarta Primului Război Mondial, alăturându-se Marii Britanii, Franței și celorlalți Aliați, după ce trei ani aceste țări luptaseră contra Germaniei.

Am fost reticenți să ne alăturăm aceluia război și, poate, reticenți în a ne recunoaște responsabilitățile ca putere mondială. Dar odată ce am ajuns acolo, nu a mai existat nicio întoarcere. America a trecut prin unele schimbări majore după Primul Război Mondial, devenind o putere industrială și trecând de la o națiune predominant rurală la una în care orașele nu numai că dominau economia, dar adăposteau cea mai mare parte a populației. A fost începutul clocotitor al anilor '20, o perioadă

în care, cel puțin conform legendei, totul funcționa. Producția de mașini și avioane în masă, adoptarea radioului ca mijloc de informare în masă, progresele medicale – atât de multe și diverse invenții au modificat viața la multe niveluri. Femeile au primit definitiv dreptul de a vota în America exact în anul în care m-am născut.

Dar, pentru mulți dintre noi, în special în inima Alabamei, unde m-am născut și am crescut, lucrurile erau la fel cum fuseseră de când se pusese fundația vechiului nostru hambar. Nu aveam apă curentă, nici toalete interioare și nici electricitate. Aerul condiționat însemna deschiderea ferestrelor pentru a prinde briza.

Frigidererele începeau să devină obiecte de casă populare pe vremea când m-am născut, dar nu au ajuns în cele mai multe dintre casele din Alabama rurală, cel puțin nu în a noastră, pentru mulți ani. Ne păstram carnea afumând-o sau conservând-o – amuzant că o astfel de carne ar fi considerată o delicată astăzi, mai ales că nu poți contesta gustul ei foarte bun. Untura de porc – grăsimea de porc – era folosită la aproape orice mâncare. Nu este cel mai bun lucru pentru sănătatea ta, potrivit medicilor.

Oamenii nu aveau dulapuri pline de haine. Aveau cel mult trei sau patru perechi de cămăși și salopete, dintre care una era destul de nouă și mereu curată – pe asta o purtai duminica la biserică.

Fermele erau toate afaceri de familie pe atunci, iar asta însemna că și copiii făceau parte din forța de muncă. Primeam diferite treburi – ușoare, desigur – practic, imediat după ce făceam primii pași. Aducerea lemnului sau a apei, îngrijirea animalelor însemnau o rutină pentru noi și pentru aproape orice copil care trăia în America rurală în acele vremuri. Erai învățat multe, și nu doar despre cum să faci față unui cocoș furios sau unui motor temperamental al tractorului. Responsabilitatea și aprecierea pentru munca asiduă nu erau doar idealuri pentru

care trebuia să te lupți să ajungi atunci când locuiai la o fermă; erau ceea ce trebuia să faci pentru a supraviețui.

Am menționat frigidererele și cred că nu ar trebui chiar să spun că nu aveam unul. Aveam – dar de fapt era o fântână. Puteai păstra laptele și untul acolo jos, desigur, deasupra apei, trăgându-le la suprafață cu o frânghie. În nord, aveai sirop de arțar pe clătitele de la micul dejun; unde locuiam eu, creșteam trestia de zahăr, o presam (sau o duceam la o moară din apropiere) și o pregăteam astfel încât să devină melasă. O sursă diferită de dulce, dar aproximativ aceeași senzație când se pune pe clătite.

Iată răspunsurile la întrebările pe care sunt sigur că muriți de nerăbdare le puneți, de exemplu: *Dacă nu aveți instalații, de unde vă luați apa?*

O scoteam din fântână – coboram o găleată cu o frânghie și o trăgeam înapoi.

Da, foloseam o latrină.

Nu, nu aveam hârtie igienică moale.

Da, foloseam orice hârtie, inclusiv cataloagele magazinelor erau bune.

Nu pot spune că am amintiri plăcute despre săpatul gropilor – o muncă obișnuită pentru un copil – sau despre manipularea varului pe care îl aruncau în gaură pe post de odorizant. Dar, după ce au trecut atâția ani, ceea ce a rămas sunt amintiri din vremurile fericite. Sunt sigur că au existat vânăți, tăieturi și poticniri pe parcurs, dar toate s-au vindecat de mult timp. Îmi amintesc de afinele de la începutul verii – bomboane dulci, proaspete, direct din arbust. Mi-o amintesc pe bunica urcându-i pe copii în căruța trasă de cal. Îmi amintesc ceea ce pare un moment perfect într-un loc perfect, cu multă vreme în urmă.

Am avut doi frați, Euel și Harland. Euel era cu aproape doi ani mai mare decât mine și ne-am petrecut o mare parte din viață împreună, fizic și mental. Ne-am bătut destul de mult, așa cum fac uneori frații, dar, pe măsură ce-am îmbătrânit, luptele

s-au oprit și am devenit prieteni apropiați. Munceam împreună, mergeam împreună la școală, împărțeam lucruri pe care numai frații le împărțesc. Simțeam ce gândește celălalt doar privindu-l – un lucru bun, deoarece niciunul dintre noi nu era ceea ce ați putea numi un palavragiu. Întrucât el era fratele meu mai mare, mă simțeam întotdeauna în siguranță când era în preajmă; mă sprijinea atunci când aveam nevoie de el.

Aș fi făcut același lucru pentru el, fără îndoială.

Harland era cu doi ani mai mic decât mine. Harland era ceea ce aș numi un spirit liber sau cel puțin mai liber decât eram eu. Poate că era energia lui cea care îl făcea să fie atât de activ, astfel încât nu putea fi mulțumit dacă rămânea nemișcat într-un singur loc prea mult timp. Cancerul l-a doborât când avea vreo cincizeci de ani. Nu te obișnuiești cu pierderea, nu chiar, dar poți să devii filosofic cu privire la asta. Ți dai seama că ni se va întâmpla tuturor.

Sora mea, Gloria, s-a născut mulți ani mai târziu; în timpul războiului, de fapt. Acea diferență de vârstă era imensă, mai ales în acele timpuri, când frații tăi mai mari sunt toți băieți. Sunt sigur că i s-a părut că frații ei mai mari o dădăceau întotdeauna sau acționau mai mult ca părinți decât ca frați. Dar am iubit-o din tot sufletul și, poate, uneori, am răsfățat-o puțin. Nu cred că am cunoscut o persoană mai amabilă și mai iubitoare în viața mea.

Am simțit pentru prima oară gustul real al afacerii cu che-
restea a familiei când am împlinit treisprezece ani. Vărul meu Durwood Williamson și cu mine am primit sarcina de a tăia copacii. Fierăstraiele cu lanț încă nu apăruseră – iar bicepsii noștri furnizau energia pentru fierăstraiele utilizate de două persoane. Era muncă de bărbat și eram mândri să o facem, chiar dacă dura zi-lumină.

Eram suficient de mari pentru a tăia copaci, suficient de mari pentru a conduce camioanele care duceau buștenii la gater, dar nu aveam vârsta suficientă pentru a bea cafea – cel puțin nu eu.

Poate că oamenii au crezut că mi-ar împiedica astfel creșterea, o credință neobișnuită în acea vreme.

Și totuși... dintr-un anumit motiv, zeama roșie, făcută din resturi de șuncă rămase în tigaie și cafea neagră, era bună.

Am crescut în sud cu cei doi B – dacă greșezi, aveai parte de Biblie și de curea (Bible, Belt – n.tr.), deși, de obicei, nu în această ordine. Poate nu ne comportam mai bine decât o fac copiii din ziua de azi, dar așa spune că am învățat al naibii de repede să ne respectăm bătrânii și să ne vedem și de treburile noastre. Dacă lumea nu era neapărat un loc mai bun, cu siguranță era, cel puțin, mai politicoasă.

CRIZA

Desigur, nebunii ani '20 au făcut loc Marii Crize, cea mai rea lovitură financiară pe care a cunoscut-o vreodată țara noastră. Trăind pe vremea ei, pot să spun că nu au existat linii de separare precise, nici o anumită zi în care prosperitatea s-a încheiat și a început sărăcia. Sigur, piața bursieră s-a prăbușit – lucru întâmplat în octombrie 1929 –, dar existaseră și înainte prăbușiri, iar Wall Street era departe. A fost doar unul dintre factorii care au produs sau au făcut parte din Marea Criză.

Eram săraci, dar la fel erau și toți ceilalți. Când ești copil, să-ți faci propriile jucării și să găsești o modalitate de a te distra gratuit nu pare mare lucru dacă toți prietenii tăi fac asta. A fi flămând este altceva, dar noi am avut norocul să avem întotdeauna mâncare.

Când aveam opt ani, ne-am mutat de la Maplesville la Prattville; câțiva ani mai târziu, ne-am stabilit la Collirene, la aproximativ patruzeci de kilometri în drum drept spre sud-vest. Dacă toate celelalte locuri în care locuisem până atunci erau mici, Collirene era mititel – în total, doar cincisprezece copii populau școala primară. Profesoara noastră era un inger muncitor, grijuliu

și extrem de devotat. Încă îmi amintesc cât de important mă făcea să mă simt când stătea aplecată peste biroul meu, pentru a-mi verifica tema sau pentru a-mi răspunde la o întrebare.

Am crescut repede în acele zile; copiii făceau munci care astăzi ar fi rezervate persoanelor adolescente sau chiar mai mari. În afară de a învăța cum să mă ocup de animale – pe lângă vaci și pui, aveam și porci –, reparam și mașinile atunci când se defectau și ajunsesem un mecanic bunicel. Chiar mai impresionantă, cel puțin privind înapoi, a fost slujba de vară pe care am obținut-o pe când aveam unsprezece ani, muncind pe un buldozer. Am ajutat la construirea unui drum, iar specialitatea mea era de zădărnicierea butucilor de copaci, astfel încât cei mai mari să poată netezi albia.

Buldozerul era o fiară mecanică, dar nu la fel de încăpățânat precum pot fi omologii săi din carne și oase. Avându-i pe tatăl și pe unchiul meu care creșteau vite, am fost pus la muncă, ajutând la îngrijirea animalelor, și am învățat să leg cu funie și să marchez cu fierul roșu, la fel ca și când aș fi fost un cowboy din Vestul sălbatic. Și tot ca un cowboy, am învățat să îmblânzesc cai. În alte timpuri și în alt loc, aș fi putut să fiu Buffalo Bill sau poate doar un vâcar anonim care să-și câștige existența la câmpie.

Liceul era în Hayneville, la o distanță de douăzeci și nouă de kilometri. Spre deosebire de școala elementară, aici nu trebuia să merg pe jos; luam autobuzul. Ceea ce era bine-venit, având în vedere că mă trezisem cu ore întregi înainte, pentru a mulge vacile și a le duce apoi la păscut. Și îl știam și pe șofer – era fraatele meu, Euel.

În acel moment, Criza era în plină desfășurare și lipsa banilor devenise clară pentru toată lumea, chiar și pentru tinerii adolescenți ca mine. Oamenii făceau troc pentru mâncare sau haine, sau alte necesități. Și vecinii încercau să se ajute reciproc. Îmi amintesc că, atunci când tăiam o vacă – o altă abilitate pe care am dobândit-o de tânăr –, livram carnea oamenilor din

oraș. Nu o vindeam; o dădeam pe gratis. A fost un act de caritate și de bună vecinătate. Aveai grijă de familia ta și aveai grijă și de alte persoane, dacă puteai... două lecții pe care le voi ține minte tot restul vieții.

Indiferent cât de rea era criza, familia mea ar fi reușit să treacă de ea cu bine dacă nu s-ar fi petrecut un accident la gater. Într-o zi, când tatăl meu era la lucru, un buștean s-a rostogolit și i-a zdrobit șoldurile, picioarele și pieptul, rupându-i o serie de oase în acest proces. Rănile sale au fost foarte grave; i-au trebuit doi ani să se recupereze și nici măcar atunci nu a putut face muncile grele cărora le dedicase întreaga sa viață.

Asta ne-a schimbat viața în multe, multe feluri. A nu lucra însemna a nu avea bani; asigurarea de invaliditate nu exista, cel puțin nu pentru persoanele obișnuite ca noi. Ne-am mutat în Selma, Alabama, la douăzeci și nouă de kilometri distanță. Era o localitate mai mare, unde se puteau primi mai ușor atât îngrijiri de sănătate, cât și alte lucruri, acum când familia nu se mai putea întreține singură. Fratele meu Euel a fost angajat ca șofer pe un camion ce transporta cărbune. Eu am lucrat în dresajul de cai, precum și acceptând orice muncă ciudată pe care puteam să o găsec. Eram încă la liceu, dar mă simțeam vinovat – nu-mi puteam aduce aportul la întreținerea familiei.

Singurul lucru care îmi trecea prin minte era să renunț la liceu și să îmi caut de lucru. Așa am și făcut.

COPACI, CÂINI ȘI RUFEE

Criza continua la nesfârșit. Fratele mai tânăr al tatălui meu, Alvin, a hotărât să renunțe la afacerea cu gaterul. Noua sa îndeletnicire consta în livrarea de bușteni unei companii de

cherestea din Selma. Bani erau mai buni, sau măcar mai stabili. M-am dus să lucrez pentru el. Obțineam chiparos de la malul râului, scoțând adesea copacii din apa adâncă de vreo treizeci de centimetri, smulgându-le plantele agățătoare și crengile, apoi încărcându-i într-un camion pentru a fi duși la freză. Mai târziu, am luat locul unchiului meu într-un echipaj care draga râul, astfel încât acesta să fie suficient de adânc pentru ca bărcile să se deplaseze în siguranță.

Aveam paisprezece ani și eram plătit cu un dolar pe zi – un salariu decent la începutul anilor '30, în Alabama. Pentru a putea face o comparație, un litru de lapte în Birmingham, un oraș mult mai mare, situat la o sută șazeci de kilometri spre nord, era între unsprezece și paisprezece cenți. Economiseam la chirie, deoarece puteam locui cu unchiul meu și, în curând, am reușit să cumpăr niște haine pentru a le înlocui pe cele pe care le purtasem până se uzaseră și îmi rămăseseră mici.

La șaptesprezece ani, mă săturasem să lucrez ca tăietor de lemne. M-am gândit să mă întorc la școală. Unul dintre verii mei, Ralph Mims, m-a invitat să locuiesc cu el și soția sa, Eunice, înapoi în Clanton. Am acceptat oferta, dar numai după ce a fost de acord să mă lase să-i plătesc cumva, făcând munci ciudate, gătind în mare parte, spălând rufe și făcând curățenie. În fiecare zi, o duceam pe Eunice la Școala de Agricultură Isabella, unde preda matematică, și eu îmi continuam învățământul liceal. Am jucat și pe post de fundaș în echipa de fotbal.

Un an de școală a fost tot ce am reușit să obțin. Bani erau atât de puțini, încât nu îmi mai rămăneau și pentru haine, și devenise evident chiar și pentru mine că trebuie să îmi câștig existența.

Ralph m-a ajutat din nou, făcându-mi cunoștință cu un medic veterinar local care avea nevoie de cineva care să îl ajute să-și antreneze caii și, în general, să ajute. M-am dus să locuiesc cu medicul și familia acestuia și, în curând, m-am trezit numit ajutor al medicului veterinar din ținutul Chilton, funcție ce mi-a